

שינה בשבועות – תענוג

על-פי 'לקוטי שיחות' חלק ד'

שיחה מועדבת לחג השבועות

שלפעמים דברים שהיו מקשים וסתומים במשך היום מתישבים ומתבהרים לאחר השינה.⁵

זוהי הסבה לכך שעם ישראל הלכו לישון בליל מתן-תורה. הם רצו שהנשמה תפרד מגופם ותוכל לקבל השגות נעלות בתורה מתוך דבקות גדולה בה', בהנחה שהשגות עמקות אלו ישמשו הכנה ראויה לגלויים שייהיו במתן-תורה.

ועל-כך אומר המדרש: "שינה של עצרת ערבה והלילה קצרה".

הזדככותם של ישראל ויציאתם ממ"ט שערי טמאה, הביאם למצב שהחשך וההעלם התמעט ("הלילה קצרה"), ונשאר אצלם מעט מזער העלם. משום כך הדבקות שבשעת השינה היא נעימה ביותר ("שינה .. ערבה"), שכן, אפשר להגיע באמצעותה לדרגות נעלות יותר.

כתוצאה מגדל העלוי שהגיעו ישראל באמצעות השינה - השפיע הדבר בדרך ממיאל אף על סביבתם, עד שאפילו בעלי החיים, הפרעושים, לא הפריעו את שנתם.⁶

אולם, חרף כונתם הטובה, לא היה הקב"ה שבע-רצון מכך, היות והחדוש של מתן-תורה הוא שקיום המצוות יפעל זכוך בחמר הגשמי עד כדי שהדבר נעשה 'חפצא של קדושה' (בנגוד למצוות שקוימו קודם מתן-תורה שהקדשה לא חדרה בחפץ הגשמי); ונמצא, שהתכלית של מתן-תורה היא לעבוד את ה' עם גשמיית העולם, ודוקא על-ידי-כך תופסים בעצמותו יתברך.

מאחר שהחדוש של מתן-תורה הוא מעלת עבודת הנשמה בגוף דוקא, היתה צריכה להיות באפן דומה לכך גם ההכנה למתן-תורה; ואם-כן, לא היה עליהם לישון (ולברח מהגוף...) אלא לפעל עם ובתוך הגוף. דבר זה מתקנים כיום בכך שגנורים בליל חג השבועות.

מכאן הוראה אלינו בחיי היום-יום:

עלול אדם לחשב, שמאחר והוא עלה במעלות הקדשה והזדכך, זהו העתוי להסתגר בחדרו (או בכולל) ו'לצלול' בים התלמוד. על-כך מגיעה ההוראה, שאף שנמצא בדרגה נעלה ביותר, תפקידו הוא לפעל בעולם ולהמשיך בו אלקות ולא חלילה לברח ולהתנתק ממנו.

מספר במדרש¹ שבלייל מתן-תורה שקעו ישראל בשינה עמוקה - "לפי ששינה של עצרת ערבה והלילה קצרה". והמדרש מוסיף, שאף הפרעושים (מין זבוב עוקצני) לא הפריעו להם בתרדמתם. לפיכך, כאשר בא הקב"ה לתת לישראל את התורה ומצאם ישנים, שאל: "מדוע באתי ואין איש, קראתי ואין עונה".

מכאן המנהג להשאר ערים בליל חג השבועות וללמד תורה במשך הלילה - לתקן את השינה של ישראל בליל מתן-תורה.

נשאלת השאלה: הלא חז"ל מספרים² שעם צאתם ממצרים היתה לעם-ישראל תשוקה עצומה לקבלת התורה; עד כדי כך שכאשר שמעו שעוד חמשים יום יתקיים המעמד הנשגב של מתן-תורה - הם ספרו את הימים בדריכות. כיצד יתכן אם-כן, שבזמן השיא, בליל מתן-תורה, ישנו 'שנת ישרים'?

זאת ועוד: לאחר שספרו ארבעים ותשעה ימים, התעלו ישראל ממ"ט שערי טמאה והזדככו יותר ונהיו ראויים לקבל את התורה הקדושה; ואם כבר ביציאת-מצרים (בתחלת היטהרותם מטמאת מצרים) היתה להם תשוקה גדולה לקבלת התורה, ללא ספק שהתשוקה התעצמה יותר בסיום הספירה - לאחר ארבעים יום של התעלות והזדככות פנימית! ותמוה ביותר: כיצד בעתוי כה נעלה הלכו כולם לישון?!

בהכרח לומר, ששנתם באותו הלילה לא היתה מתוך אדישות והיסח הדעת ממתן-תורה, אלא מתוך כונה תחלה וכחלק מההכנות שלהם למעמד הנכסף. גם מהעובדה שהפרעושים לא עקצו את ישראל בשנתם נתן להסיק כי שינה זו לא באה חלילה כתוצאה מהסחת הדעת מהתורה; שאם כן - לא היה עושה הקב"ה נס שהפרעושים לא יפריעו את מנוחתם; ומכאן, ששינה זו שמשה להם כהכנה לקבלת התורה.

מבאר הרבי:

בתורת החסידות³ מובא, שדבקות הנשמה המלוכשת בגוף, גדולה ככל שתהיה, אינה יכולה להדמות לדבקותה של הנשמה באלקות טרם התלבשותה בגוף; שהרי הגוף לא יכול להכיל דבקות כה נעלית. נמצא, שדוקא בשעת השינה, כאשר הנשמה מפשטת מהגוף ועולה למעלה⁴, ביכולתה להגיע להשגות גבוהות בתורה יותר ממה שקבלה כשהיתה מלכשת בגוף לגמרי (בשעה שהיא ערה). כידוע, אשר אלה שעוסקים בתורה מתוך מסירות - זוכים בשנתם לגלוי עיניים נעלים בתורה; עד

⁵ ראה מאמר דיבור המתחיל "בלילה ההוא" ת"ש סעיף א'; לוח 'היום יום' לד' טבת, ועוד. ומובא מהרדב"ז (בספרו 'מגדל דוד' על שיר-השירים על הפסוק "דובב שפתי ישנים") שהיה נושא ונותן בהלכה בזמן השינה.

⁶ הפסוק אומר "ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ" (בראשית פרק ט' פסוק ב'), ולכן, בעלי החיים אינם מזיקים לאדם "אלא אם כן נדמה להם [האדם] כבהמה"; לעומת-זאת כאשר אין צלם אלקים סר מהאדם - אזי אין "שום" לבעלי החיים להזיק לאדם (וידועים הספורים על גדולי ישראל; לדגמה, דניאל בגוב-האריות). ראה באריכות תניא פרק כ"ד.

¹ שיר-השירים רבה פרשה א', י"ב ב'.

² ראה ר"ן סוף מסכת פסחים.

³ תניא פרק ל"ז.

⁴ בראשית רבה פרשה י"ד פסקה ט'. ובגוף נשאר מדה קטנה של חיות ("קיסטא דחיותא" - ראה זוהר חלק א' פ"ג, א').